

DOOD VAN EEN (ECZEMATEUS) KIND DOOR (TOEVALLIGE)
BESMETTING MET (GEHUMANISEERDE) VACCINE.

Zie daar reeds door titelwijziging te gemoet gekomen aan de meeste bezwaren van hen, die wel zoo vriendelijk waren van mijn mededeeling nota te nemen en hun op- en aanmerkingen kenbaar te maken.

Ik heb geen bezwaar tegen deze wijzigingen; kan er echter ook niet het nut van inzien. Dat het kind in quaestie lijdende was aan eczeem, is aan alle scribenten uit mijn stuk blijkbaar duidelijk geworden. Dat de besmetting een toevallige was, zal niemand tegenspreken. Wie zal hier aan opzet denken! En dat — eindelijk de inhoud van menschelijke vaccinepustels den naam draagt van *humane vaccine*, was mij niet geheel onbekend.

De diagnose: „vaccinia” (de naam is niet van mij, maar van AUBERT) behoef ik tegenover de heeren DELPRAT en VAN CALCAR niet te verdedigen. De eerste acht haar ook zonder mijn nadere toelichting waarschijnlijk, terwijl de laatste mijn diagnose niet alleen niet in twijfel trekt, maar zelfs de oorzaak voer mijne „vaccinia” voor de hand liggend vindt en erkent, dat dergelijke gevallen in de literatuur te over worden gevonden.

Alleen collega MEES tracht op de zaak een ander licht — het Kapozijsche — te laten vallen. De „alarmirende Complication” van het eczema larvatum infantum, door hem bij KAPOSI gevonden, was mij — ik erken dit gaarne — niet bekend. Maar ook al ware dit wel het geval geweest, zou ik toch aan de diagnose van deze complicatie niet de voorkeur hebben kunnen geven boven die van vaccinia, en wel op grond van:

1°. het feit, dat Hermina D. niet lijdende was aan eczema larvatum infantum gecompliceerd met helder serum houdende blaasjes, gelijkend op varicellen: maar met blaasjes met etter gevuld en gelijkend op vaccinia: aan buik, nates en onderste extremiteiten *vergeleken met de ontzettende uitbreiding aan de hooger gelegen deelen* wel meer sporadisch, maar toch nog in grooten getale aanwezig;

2°. de waarneming van volkomen identieke pustels aan gelaat en handen van de moeder, die (behoeft het nog gezegd?) niet lijdende was aan eczema larvatum infantum.

Mij dunkt, het is overbodig over de diagnose nog een woord te verliezen.

DELPRAT had wel iets naders willen vernemen omtrent de wijze van besmetting. Ik ook wel. Tot mijn leedwezen kon ik hierover met zekerheid niets zeggen. Met groote omzichtigheid heb ik er naar geïnformeerd en het eenige, wat bij mij vaststaat, is, dat deze *ongewaarschuwde* moeder voor haar doen erg voorzichtig is geweest. Zoo verklaarde zij: zoo vies te zijn geweest van de smerige verbandjes, die van de armen der ingeënte kinderen kwamen, dat zij ze per tang ten vure expedieerde. Alle verband, dat niet verbrand werd, had zij langdurig uitgekookt en haar handen had zij na elke verbandwisseling *herhaaldelijk* gewasschen. Aan den anderen kant staat evenzeer vast, dat zij zoowel haar koepoklijdertjes als haar eczeemlijdertje had te verzorgen. Dus mag geconstateerd, dat een meer dan gewone huishoudelijke zindelijkheid niet bij machte blijkt een besmetting, als die van H. D., te voorkomen.

Dat de *verbazende uitbreiding* zou wettigen het aannemen van *ongewoon*

slordige, aanraking (elders laat DELPRAT zich zelfs vervoeren tot het gebruik van het actieve begrip: *insmeren*) kan ik niet toegeven. Gegeneraliseerde vaccine laat zich langs den weg van alleen lokale infectie niet verklaren. Alleen reeds met het oog op het voorkomen van de aandoening op intacte huid en op plaatsen voor den krabbenden vinger niet bereikbaar, moet men, dunkt mij, wel ruimte laten voor de opvatting, dat ook langs bloed- en lymphbanen de verspreiding van de smetstof plaats heeft.

Hoofdbezwaar tegen mijn mededeeling blijkt echter te zijn, dat ik had moeten spreken van besmetting met gehumaniseerde vaccine, ja van zoodanige vaccine in het etterige stadium. Voor zooverre hiermee bedoeld wordt te constateeren, dat H. D. niet is besmet met animale lympe, gelijk die in den regel voor vaccinatie wordt gebezigd, erken ik gaarne de juistheid van deze opmerking. Maar wanneer men hierop zou willen bouwen de conclusie, dat dus de animale lympe ongerept blijft, dan ben ik zoo vrij voorloopig hierover nog een andere meening te hebben. Volgens mijn opvatting is het gevaar gelegen in het essentiele van de vaccine, in het onbekende *virus vaccinicum* en is het onverschillig, of dit virus in animale dan wel in humane stof met een eczemateus kind in aanraking komt. Hiermee is niet gezegd, dat beide soorten van vaccine gelijk zijn. Terecht geven wij aan animale lympe de voorkeur; maar wij doen dit om redenen, die met het ziektegeval door mij beschreven niets hebben uit te staan.

Heeft men grond voor de veronderstelling, dat H. D. er beter afgekomen zou zijn, wanneer zij besmet ware geworden met animale lympe? Immers neen. Op één mogelijke tegenwerping moet ik letten, en wel op deze, dat men zeggen zal: de virulentie kan door het humaniseeren zijn toegenomen. Hierop zou ik willen antwoorden, met de opmerking, 1°. dat een van de oorzaken, om welke men van humane vaccine afscheid nam, deze was, dat men meende, dat humaniseering de stof *verzwakte* en 2°. dat in elk geval van vermeerderde virulentie in de praktijk, voor zoover mij bekend, nooit gebleken is.

Doch, hoe dit alles ook zij, hoofddoel van mijn mededeeling was: illustratie, aan de hand van een recent geval, van het onomstootelijke feit, dat gevaccineerde kinderen, tijdens het verloop hunner vaccinia, een ernstig gevaar opleveren voor eczeemlijdertjes in hun omgeving. „Een oude bekende waarheid” zal DELPRAT zeggen. Het zij zoo. Ik had niet de pretentie iets nieuws te zeggen, wel deze dat uit de „oude waarheid”, die ik releveerde, iets *nieuws* te leeren viel. Dit bleek helaas een illusie. De heer DELPRAT leert er *slechts* dit ééne uit: *ent de kinderen zoo vroeg mogelijk in*, en de andere heeren blijkbaar heelemaal niets. Deze oogst is schraal. Te meer, waar de conclusie van DELPRAT er een is van nul en geener waarde. Immers het tijdstip der inenting hebben wij niet te bepalen: dit „zoo vroeg mogelijk” valt saam met het oogenblik, waarop de ouders het goedvinden, d. i. in den regel in het 6de levensjaar.

Mij dacht, dat de dood van H. D. een aanklacht bevatte aan het adres der overheid, en aan het adres van ons, medici, de waarschuwing om ook in de praktijk rekening te houden met *oude bekende* (en daarom nauwelijks vermeldenswaardige) *waarheden*. De moed ontzinkt mij hierop verder in te gaan.

Alleen nog een kort woord aan de redactie. Deze zal zich herinneren, dat

haar eerste brief op mij den indruk had gemaakt, als stelde zij (voor mij onaannemelijke) voorwaarden voor de opname van mijn stuk. Ik stem toe, dat zij in een volgend schrijven dien indruk onjuist noemde. Van een tweemaal door mij ontvangen bericht, dat zij „tot plaatsing *besloten hadden*” herinner ik mij in dien *stelligen* vorm niets en geef gaarne de verzekering dat, ware dit wel het geval geweest, mijn brief aan de *Standaard* ongeschreven gebleven ware. De aantijging van opzettelijke waarheidsverkrachting werp ik verre van mij. Toen eenige nummers (ik meen drie) na de correspondentie met de redactie mijn stuk niet bevatten, maakte de twijfel zich op nieuw van mij meester en laadde ik op mij de schuld van een voorbarigheid, die ik volgaarne erken, en waarvoor ik de redactie mijn oprechte verontschuldiging aanbied.

Apeldoorn, 29 Juni 1908.

JOH. P. SCHOUTEN, *arts.*

Het hoofddoel van den heer SCHOUTEN is dus geweest het feit te illustreeren, dat ingeënte kinderen „een ernstig gevaar opleveren voor eczeemlijdertjes in hun omgeving”. Dit „hoofddoel” staat helaas niet genoemd in zijn eerste *Tijdschrift*-artikel, waar de leering alleen is de virulentie en de gevaarlijkheid van de gebruikte koepokstof. Evenmin in de *Standaard*, waar van eczeem of dauwworm niet wordt gerept (er wordt alleen gezegd, dat het kind „behoudens een huidaandoening, waarvoor ik het op mijn spreekuur had behandeld” altijd gezond was geweest) en waar de slotsom luidt, dat „de dwangbepaling in zake vaccinatie weer eens een kind heeft *vermoord*”.

Wij kunnen de verontschuldiging van den heer SCHOUTEN niet met groote opgewektheid aanvaarden. Wij schreven hem 29 Maart een brief, aldus aanvangende: „Wij zullen gaarne uwe mededeeling in het *Tijdschrift* opnemen, veroorloven ons intusschen u daaromtrent enkele vragen te doen”. Toen in zijn antwoord de heer SCHOUTEN bleek te veronderstellen, dat de vervulling dezer vragen onze voorwaarde voor opneming was, hebben wij hem met nadruk geschreven, dat dit niet het geval was en dat wij zijn stuk ter plaatsing hadden aangenomen. Dat hij onze brieven verloren heeft en zich den inhoud niet meer precies herinnert, ligt buiten ons vermogen.

De heer SCHOUTEN zond zijn stuk aan de *Standaard*, gewijzigd met het oog op zijn anderen lezerskring. Op één dezer wijzigingen zij nog de aandacht gevestigd. In de *Standaard* betreurt hij, dat door onze niet-plaatsing „nu dit eclatante geval van vaccine-vergiftiging kans loopt te worden bijgezet in den grafkelder van andere, officieel doodgezwegen gevallen van dien aard”. Doodgezwegen! let wel. In zijn *Tijdschrift*-artikel echter zegt hij, dat „een geheel overeenkomstig geval”, dat zich voor een paar jaar in Duitschland voordeed, destijds in het *Tijdschrift* is vermeld geworden. Voor de *Standaard*-lezers echter „doodgezwegen”!

Wegens „voorbarigheid” biedt de heer SCHOUTEN ons zijn verontschuldiging aan.

Dat hij ons van het zenden van zijn stuk aan de *Standaard* geen mededeeling deed, vindt hij blijkbaar niet van belang. Hij is zelfs blijven zwijgen, toen hij onze drukproef ontving, die hij kalm verbeterde en terugzond, terwijl juist in die dagen zijn *Standaard*-stuk verscheen. Inzenders-maniëren, die voor ons nog nieuw waren

H. BURGER.